

10 Ağustos 2009

Öztangut: “Değişen finansal mimarinin yansımalarını zamanla ülkemizde de göreceğiz”

TSPAKB Başkanı Nevzat Öztangut, Birliğin aylık yayını Sermaye Piyasasında Gündem’in Ağustos 2009 sayısında yayınlanan yazısında, özellikle gelişmiş ülkelerde finansal istikrarın yeniden sağlanması için sürdürülen çalışmaları yakından takip ettiklerini ve yeniden şekillenen global finansal mimarinin yansımalarının ülkemizde de görüleceğini belirtti.

Başkan Öztangut, Temmuz ayında yürürlüğe giren aracı kuruluş varantı tebliğinde yer alan kredi derecelendirme tebliğine ilişkin detaylara dikkat çekti. Nevzat Öztangut, tebliğe göre bu ürünlerin yalnızca uluslararası kredi derecelendirme notu “yatırım yapılabilir” kurumlar tarafından ihraç edilecek olmasının varant piyasasının gelişmesinin önünde bir engel olabileceğini düşündüklerini dile getirdi.

Zenginleştirilmiş ürün çeşitliliğinin İstanbul’un finans merkezi olma yönündeki hedefi için vazgeçilmez bir koşul olduğunu söyleyen Öztangut, yurtdışında geleneksel ürünlerin yanı sıra karbon emisyonu hakları gibi alternatif ürünlerin de işlem gördüğünü kaydetti. Bu noktada Nevzat Öztangut, Ağustos ayında yürürlüğe girecek olan Kyoto Protokolü çerçevesinde iklim değişikliği konusunda yurtdışındaki ürünlerin, yükümlülüklerimizin başlayacağı 2012 yılından sonra ülkemizde de oluşmasını beklediklerini belirtti.

Amerika ve Asya-Pasifik Karbon Borsaları

Sermaye Piyasasında Gündem’in ilk araştırma raporunda, Kyoto ile gündeme gelen sera gazı emisyonu indirimlerinin Amerika ve Asya-Pasifik Bölgelerindeki uygulamaları inceleniyor.

Sera Gazı Emisyonları Neden Gönüllü Olarak İndiriliyor?

Kyoto Protokolüne bağlı olarak, gelişmiş ve sanayileşmiş ülkeler sera gazı emisyonlarını 2012 yılına kadar belirlenen seviyelere indirmekle yükümlü. Diğer taraftan, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu birçok ülkenin böyle bir yükümlülüğü yokken, gönüllü olarak emisyon miktarlarını indirebiliyor. Gönüllü yapılan bu indirimler ise çeşitli standartlar çerçevesinde tescillenerek tezgahüstü ya da organize piyasalarda satılabiliyor.

En Fazla Gönüllü Emisyon İndirimini Ormanlar Sağlıyor

Ormanlaştırma, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımıyla doğadan sera gazı emilimi ya da sera gazı üretmeden yapılan projeler, gönüllü sera gazı emisyon indirimi birimi olarak kaydedilerek, alınıp satılabiliyor. Gönüllü indirimler ağırlıklı olarak ormanlaştırma projelerinden elde edilirken, işlemler Kuzey Amerika’da yoğunlaşıyor.

Türkiye’de Emisyon İndirimi

Türkiye’de de gönüllü emisyon indirimleri yapılıyor. Gold Standartları doğrultusunda özellikle rüzgar başta olmak üzere jeotermal, hidro enerji gibi enerji türleri konusunda yapılan projeler tescil edilerek, emisyon indirimleri tezgahüstü piyasalarda işlem görüyor.

Alternatif Kyoto

Kyoto'ya alternatif olabilecek, ABD, Çin, Güney Kore, Hindistan gibi yedi ülkenin oluşturduğu Temiz Kalkınma ve İklim Konusunda Asya-Pasifik Ortaklığı, üyesi olan ülkeleri gönüllü olarak emisyon indirimine yönlendiriyor. Ancak Ortaklığın gönüllüğe dayalı olması, amaca ulaşamayacağı konusunda eleştirilere sebep oluyor.

ABD'de Emisyon İndirimi

Kyoto'ya taraf olmayan ABD'de gönüllü emisyon indirim birimlerinin işlem gördüğü borsalar mevcut. Borsalarda, gönüllü olarak emisyon miktarlarını indirmek isteyen kuruluşlardan, projeleriyle emisyon indirimini yapan kurumlara kadar farklı üye tipleri bulunuyor.

Avustralya ve Asya Uygulamaları

Kyoto Protokolünü imzalayan Avustralya'da karbon ve çevresel ürün borsaları bulunuyor. Özellikle yenilenebilir enerji türüne dayalı ürünler borsalarda işlem görüyor. Asya coğrafyasında ise Hindistan ve Çin gibi son yıllarda hızlı ekonomik büyümeye sahip ülkelerde de bu tür borsaları kurma çalışmaları sürüyor.

Kredi Derecelendirme Kurumları

Gündem'in ikinci araştırma raporunda, küresel finans piyasalarında önemli bir yere sahip olan, ancak son krizin derinleşmesindeki etkileri ile eleştirilen kredi derecelendirme kurumları inceleniyor.

Derecelendirme Borç Ödeme Kabiliyetini Tahmin Ediyor

Derecelendirme, borçlunun borcunu zamanında ve tam ödeyebilme kabiliyetini tahmin etmek için kullanılan bir sistem. Ülkeler, bankalar, yatırım fonları, şirketler, yatırımcılar ve düzenleyici otoritelerce kullanılan derecelendirme notları, borç alanın kredi kalitesi hakkında tutarlı ve karşılaştırılabilir değerlendirmeler sunmayı amaçlar.

Benzer Metodolojiler Kullanılıyor

Derecelendirme metodolojileri kurumlar arasında farklılık gösterse de, temel olarak benzer kriterler kullanılıyor. Ülke derecelendirmesi yapılırken, hükümetin borcunu ödeyebilme gücü ile gerekli durumlarda hükümetin diğer kurumların borçlarına müdahale etme kabiliyeti ele alınıyor. Şirket derecelendirmesinde ise şirketin mali gücünün yanı sıra ana şirket, iştirakler ve hükümet gibi dış kaynakları kullanabilme olasılıkları ayrı ayrı değerlendiriliyor. Raporla önemli uluslararası derecelendirme kurumlarından Standard and Poor's, Moody's ve Fitch'in ülke ve banka derecelendirme metodolojileri ile JCR'in ipoteğe dayalı menkul kıymet derecelendirme prosedürü inceleniyor.

Krizdeki Etkileri Tartışılıyor

Çeşitli aralıklarla meydana gelen finansal krizler, bir anlamda piyasalara yön veren derecelendirme kurumlarına ilişkin eleştirileri artırıyor. 2001'deki Enron skandalı ile ABD'de ilgili düzenlemeler gözden geçirilirken, IOSCO bu kurumlar için çalışma esasları yayınladı. Ancak derecelendirme kurumları 2008 yılında başlayan küresel krizin önemli sorumlularından biri olarak gösterilmeye başlandı. Bu kurumların yüksek riskli kredileri içeren yatırım araçlarına yüksek kredi notu vermeleri, sistemin yeniden sorgulanmasını beraberinde getirdi.

Ulusal ve Uluslararası Bazda Yeni Düzenlemelere Gidiliyor

2009 yılı içerisinde ABD, şeffaflığın artırılması, bilgi kaynaklarının genişletilmesi gibi konularda çeşitli düzenlemelere giderken, Avrupa Birliği de konu ile ilgili çalışmalarını sürdürüyor.